

BELÜGYMINISZTERIUM
SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKJÖLÉTI SZOLGÁLTATÁSOK FŐOSZTÁLYA

Tájékoztató

**a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény,
a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,
valamint az e törvényekhez kapcsolódó végrehajtási rendeletek szociális és
gyermekjóléti szolgáltatásokat érintő, 2023. évi módosításairól**

A jogalkalmazás megkönnyítése érdekében tárcánk összefoglaló tájékoztatót kíván nyújtani a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.), a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.), valamint az e törvényekhez kapcsolódó végrehajtási rendeletek szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat érintő, 2023. évi változásairól.

Az Szt. és a Gyvt. módosítását a Magyarország biztonságát szolgáló egyes törvények módosításáról szóló 2022. évi L. törvény tartalmazza, amely a Magyar Közlöny 2022. november 30-i, 197. számában jelent meg. További Szt. módosítást tartalmaz az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LXXIII. törvény, mely a Magyar Közlöny 2022. december 21-i, 211. számában jelent meg. A Magyarország 2023. évi központi költségvetéséről szóló 2022. évi XXV. törvény a Magyar Közlöny 2022. július 27-i, 127. számában jelent meg.

A végrehajtási rendeletek módosítását az alábbi rendeletek tartalmazzák:

- a Kormány 538/2022. (XII. 21.) Korm. rendelete az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 489/2013. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról a Magyar Közlöny 2022. december 21-i, 211. számában jelent meg;
- a Kormány 598/2022. (XII. 28.) Korm. rendelete a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet, továbbá az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 489/2013. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról, amely a Magyar Közlöny 2022. december 28-i, 218. számában jelent meg;
- a Kormány 629/2022. (XII. 30.) Korm. rendelete egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú kormányrendeletek módosításáról, amely a Magyar Közlöny 2022. december 30-i, 223. számában jelent meg
- a belügyminiszter 80/2022. (XII. 30.) BM rendelete egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú, valamint kapcsolódó miniszteri rendeletek módosításáról, amely a Magyar Közlöny 2022. december 30-i, 223. számában jelent meg.

A tájékoztató a jelentősebb módosításokat ismerteti.

I. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény módosítása

1. Szakápolás átalakítása

Noha az ápolás, gondozás valamennyi eleme megtalálható a hazai egészségügyi és szociális szolgáltatások között, ezek nem képeznek egységes rendszert sem az irányítás, sem a finanszírozás, sem az ellátás tekintetében. A tartalmilag hasonló feladatok a két ellátási rendszerben szervezve, eltérő hozzáférési rend és finanszírozási szabályok szerint valósultak meg. A különbség azonban az, hogy amíg a szociális intézmény teljes ellátást – fizikai, mentális és egészségügyi gondoskodást – nyújt lakóinak, emellett személyes igényeiknek megfelelően otthon-jelleget biztosít számukra, addig az egészségügy intézményei medikális szolgáltatást nyújtanak.

A módosítás a szakápolás átalakításának szabályait tartalmazza egy új fejezetben. A szakápolás átalakításának célja az egészségügyben és a gondoskodáspolitikai ágazatban nyújtott tartós ápolás párhuzamos nyújtásának megszüntetése oly módon, hogy az ápolási feladat az egészségügyből kivezetésre kerül az ápolási ágyak átvételével a gondoskodáspolitikáért felelős ágazatba. Az átvett ágyak az Szt.-ben meghatározott szakosított ellátás keretében fognak tovább működni, az ápolási tevékenység a szakápolási feladatot ellátó szakápolási központban lesz ellátva. A szakápolási központ az idősek otthonának speciális típusa, melynek törvényi szintű szabályait az Szt. már korábban is tartalmazta.

A szakápolási rendszer átalakításával az ápolásra szorulóknak az igényeiknek legmegfelelőbb, legjobb minőségű szolgáltatást kapnak. A szakápolási központban szakápolást (pl. infúziós kezelés, sebellenyílás, sebkezelés, szondán keresztül történő táplálás, gyógytorna, stb.) is nyújt a szociális intézmény. Ezekben az intézményekben a betegségéből adódóan szakápolást igénylő, de akut fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátásra és állandó orvosi felügyeletre nem szoruló időseket látják el. Az ápolási idő fél év, ami a szakápolási szükséglet fennállásától függően meghosszabbítható. A szakápolási központ tehát az egészségügyi ápolási ágyakkal megegyező egészségügyi, azonban magasabb szociális szolgáltatáskésztséggel bír.

A beteg szakápolási központba történő áthelyezéséről a szakápolási szükséglet vizsgálata alapján az átadó intézmény szakellátást végző orvosa dönt, nincs szükség az Szt. előírásai szerinti gondozási szükséglet vizsgálatára. A betegnek nem kell továbbá a szociális intézményi jogviszony létesítéséhez előírt dokumentumokat benyújtania, csak a jövedelem- és vagyonynyilatkozatot. Az átvevőnek a beteget tájékoztatnia kell az új jogviszonyról, a szakápolási központban nyújtott szolgáltatásokról és a fizetendő térítési díj szabályairól, amelynek alapján eldöntheti, hogy elfogadja-e az ápolását, gondozását a szakápolási központban. Minden ellátott térítési díjat fizet az idősothoni szabályok szerint.

Az új szabályok rendezik továbbá az átadással járó munkajogi és vagyoni jogi kérdéseket.

„VII/A Fejezet A szakápolás átalakítása

131/C. § E Fejezet alkalmazásában

a) átadó fenntartó: az állam egészségügyi fenntartói feladatainak ellátására a Kormány által kijelölt szerv;

b) átadó intézmény: szakápolási célú fekvőbeteg-szakellátást nyújtó állami fenntartású egészségügyi intézmény;

c) átvett feladat: az egészségügyi közszolgáltatás részeként végzett fekvőbeteg-szakellátás krónikus ellátása közül az egészségügyért felelős miniszternek a szociálpolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletében kijelölt állami fenntartású egészségügyi intézmény által átadott ápolási ágyakon végzett tevékenység (a továbbiakban: szakápolás), valamint a feladatot ellátó befogadó intézmény működtetésére irányuló intézmény-fenntartási kötelezettség;

d) átvett vagyon: a szakápoláshoz kifejezetten és nevesítetten kapcsolódó állami tulajdonban álló ingó és ingatlan vagyon, valamint vagyoni értékű jog;

e) átvevő fenntartó: az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány által kijelölt szerv;

f) befogadó intézmény: az átvevő fenntartó fenntartásában álló, központi költségvetési szervként működő szakápolási központ.

131/D. § (1) Az átadó fenntartó által átadott ápolási ágyakon végzett szakápolást az átvevő fenntartó veszi át és a befogadó intézmény útján látja el.

(2) Az átadó intézményt és a befogadó intézményt az egészségügyért felelős miniszter a szociálpolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletben jelöli ki.

A feladatátadáshoz kapcsolódó vagyoni kérdések

131/E. § (1) Az átvett feladat átvételének időpontjától az átvett vagyon tekintetében a magyar államot megillető tulajdonosi jogokat a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság gyakorolja.

(2) Az átvett feladat átvételének időpontjában az átvett vagyon vagyonkezelői joga ingyenesen az átvevő fenntartóra száll át, azzal, hogy az átvételt követően az átvevő fenntartó jogosult a vagyonkezelői jogát a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 11. § (9) bekezdése alapján átruházni.

(3) Ha az átadásra kerülő ágyakhoz kapcsolódó szakápolást az átadó intézmény az átadás időpontját megelőzően 50 ágynál kevesebb ágyon látja el, az átadó és az átvevő fenntartó a 131/G. § szerinti megállapodásban megegyezhetnek abban, hogy

a) az átadó fenntartó az ingatlan tekintetében más, a feladatellátás elvégzésére alkalmas ingatlant vagy ingatlanrészt ajánl fel, illetve

b) az átvevő fenntartó eltekint a feladatellátást szolgáló ingatlan átvételétől, feltéve, hogy rendelkezik a feladatellátásra alkalmas ingatlannal.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározottakat az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) alkalmazásában olyan jogutódlással történő megszűnésnek kell tekinteni, amely az Áfa tv. 18. § (1) bekezdésében leírt feltételeknek megfelel.

A szakápolást végző foglalkoztatottak átvétele

131/F. § (1) A feladat átvételének időpontjától e törvény erejénél fogva a befogadó intézmény foglalkoztatja tovább a szakápolásban részt vevő dolgozókat (a továbbiakban: átvett foglalkoztatott). Az átvett foglalkoztatott az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény (a továbbiakban: Eszjtv.) szerinti egészségügyi szolgálati jogviszonya a (2)-(15) bekezdésben foglaltak szerint e törvény erejénél fogva a Kjt. szerinti közalkalmazotti jogviszonnyá alakul át.

(2) A továbbfoglalkoztatás elfogadásáról az átvett foglalkoztatott nyilatkozatot tesz.

(3) A befogadó intézmény a feladat átvételének időpontját követő 14 napon belül közalkalmazotti kinevezési okmányt ad át az átvett foglalkoztatottnak, egyidejűleg tájékoztatja a foglalkoztatottat arról, hogy

a) egészségügyi szolgálati jogviszonya e törvény erejénél fogva, a kinevezési okmány átvételét követő hónap első napjával közalkalmazotti jogviszonnyá alakul át, és

b) a kinevezési okmány átvételét követő 15 napon belül nyilatkozhat arról, hogy a továbbfoglalkoztatásához nem járul hozzá.

(4) Ha az átvett foglalkoztatott a továbbfoglalkoztatásához nem járul hozzá, az Eszjtv. 12. §-a szerinti áthelyezése kezdeményezhető.

(5) Az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően nem alakul át a jogviszony, ha az átvett foglalkoztatottal közalkalmazotti jogviszony nem létesíthető. Ebben az esetben az átvett foglalkoztatottat a feladat átvételének időpontját követő 15 napon belül erről tájékoztatni kell, és a tájékoztatással egyidejűleg egészségügyi szolgálati jogviszonyát a munkáltatói felmondás szabályai szerint meg kell szüntetni.

(6) A Kjt. 21. § (1) bekezdésének alkalmazásában a kinevezés elfogadásának minősül, ha az átvett foglalkoztatott a (3) bekezdés b) pontjában meghatározott nyilatkozatot - a jogvesztő - határidőn belül nem teszi meg.

(7) A kinevezési okmányban megállapított illetmény összege nem lehet alacsonyabb mértékű az átadást közvetlenül megelőző 6 hónap átlagában jogszabály és az egészségügyi szolgálati munkaszerződés alapján járó illetmény, illetménypótlék és az illetményen felül járó díjak együttes összegénél.

(8) Az átvett foglalkoztatottra vonatkozóan az egészségügyi ágazati illetmény-előmeneteli szabályokat kell alkalmazni.

(9) Az átvett foglalkoztatottnak az átadó intézménynél az átadást megelőzően megszakítás nélkül jogviszonyban töltött idejét - ideértve a megszakítás nélkül az átadó intézmény jogelődjeinél jogviszonyban töltött időt - úgy kell tekinteni, mintha azt a befogadó intézménynél töltötte volna el. Ezen időtartamok együttes figyelembevételével kell a jubileumi jutalmat, valamint a kinevezéssel létesített közalkalmazotti jogviszony megszűnése vagy megszüntetése esetén a munkavállalót megillető felmentési időt és végkielégítést megállapítani.

(10) Az átvett foglalkoztatott részére ki nem adott szabadságot a befogadó intézmény adja ki azzal, hogy az átadás évében a szabadság mértékét a közalkalmazotti jogviszony létrejöttéig az Eszjtv., majd az ezt követő időszakra a Kjt. rendelkezései szerint időarányosan kell megállapítani.

(11) Az átvett foglalkoztatott próbaidejének mértékét az átadás-átvétel nem érinti.

(12) A befogadó intézményben az átadó intézménynél megkezdett munkaidőkeret irányadó.

(13) Az egészségügyi szolgálati jogviszony e törvény erejénél fogva történő közalkalmazotti jogviszonnyá alakulására tekintettel a Kjt. 20. § (4) bekezdését nem kell alkalmazni.

(14) A Kjt. 1. §-ában foglaltaktól eltérően az átvett foglalkoztatottak egészségügyi szolgálati jogviszonya közalkalmazotti jogviszonnyá történő átalakulásáig, vagy az (5) bekezdés szerinti megszüntetéséig a befogadó intézmény egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló személyt is foglalkoztathat.

(15) Az átadás-átvétel hónapját megelőző hónapra járó illetményt és járulékait az átadó intézmény fizeti meg az átvett foglalkoztatott után.

A szakápolás átadásáról szóló megállapodás

131/G. § (1) A feladatátadás és jogutódlás feltételeit, az átadás-átvétel időpontját, és az átvett vagyontörvényét az átadó és átvevő fenntartó, az átadó és befogadó intézmény, valamint a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő területi szerve megállapodásban rögzítik.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megállapodást az átadás-átvétel időpontját megelőzően legalább 45 nappal kell megkötöni.

(3) A megállapodás megkötését követő 8 napon belül az átvevő fenntartó megindítja a szakápolási központ szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzésére irányuló eljárást.

(4) A szolgáltatói nyilvántartásba való bejegyzésre irányuló eljárásban a működést engedélyező szerv ügyintézési határideje 30 nap.

131/H. § (1) A feladat átvételének időpontjában a feladatellátással érintett valamennyi jog és kötelezettség tekintetében - ide nem értve a vagyionkezelői jogot - az átadó intézmény jogutóda a befogadó intézmény. A jogutódlás a követeléseket nem teszi lejárttá.

(2) A befogadó intézmény az átvétel napját követő 60. napig jogosult a feladatellátáshoz kapcsolódó kötelmek megszüntetésére.

(3) A feladatátvétel napján az átadó intézmény és a beteg között, az egészségügyi jogszabályok szerinti ápolási díjról kötött megállapodás hatályát veszti.

(4) A szakápolással összefüggő hatósági engedélyek jogosultjának a feladat átvételének időpontjától a befogadó intézményt kell tekinteni. A hatósági engedély ennek megfelelő módosítását a befogadó intézmény a feladat átvételét követően haladéktalanul kezdeményezi.

(5) Az európai uniós társfinanszírozású projektek tekintetében a feladat átvételének időpontjában az átadó intézmény helyébe az átvevő fenntartó, illetve a befogadó intézmény lép. A jogutódlás miatti szerződésmódosítást az átvevő fenntartó a feladat átvételének időpontjától számított 10 napon belül kezdeményezi. A támogató, illetve a közreműködő szervezet a szerződésmódosításokat a kezdeményezéstől számított 20 napon belül végrehajtja.

(6) A szakápolás átvételének időpontjában folyamatban lévő közbeszerzési eljárásokban a feladat átvételének időpontjától az átadó intézmény helyébe a befogadó intézmény lép.

A szakápolásban részesülők átvétele

131/I. § (1) Az átadó intézményben szakápolásban részesülő beteg szakápolási központba történő áthelyezéséről a szakápolási szükséglet vizsgálata alapján az átadó intézmény szakellátást végző orvosa dönt.

(2) Az átadó intézmény a feladatátadás-átvétel napját megelőző 35. napig átadja az átvevő fenntartónak az átvett feladattal együtt orvosszakmai döntés alapján átvételre javasolt beteg (a továbbiakban: beteg) nevét, lakcímadatait és a nyilatkozattételre jogosult személynek, vagy a beteg törvényes képviselőjének a nevét, elérhetőségét.

(3) Az átvevő fenntartó az átadás napját megelőző 30. napig tájékoztatja a beteget, valamint a nyilatkozattételre jogosult személyt vagy a törvényes képviselőt a szakápolási központban nyújtott szolgáltatásokról, az intézményi jogviszonyról és a fizetendő térítési díj szabályairól.

(4) A beteg, a nyilatkozattételre jogosult személy vagy a törvényes képviselő a fenntartói tájékoztatás kézhezvételétől számított 8 napon belül nyilatkozik, hogy a beteg elfogadja-e az ápolását, gondozását a szakápolási központban.

(5) Ha a beteg, a nyilatkozattételre jogosult személy vagy a beteg törvényes képviselője a beteg szakápolási központba történő áthelyezéséhez nem járul hozzá, és a beteg fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátása szakorvosi döntés alapján a továbbiakban nem indokolt, a szakellátást végző orvos a beteget az otthonába bocsátja.

(6) Ha a beteg, a nyilatkozattételre jogosult személy vagy a beteg törvényes képviselője a (4) bekezdés szerinti nyilatkozatában hozzájárul az áthelyezéshez,

a) az átadó intézmény legkésőbb az átadás-átvétel napját megelőző hónap 15. napjáig átadja a beteg ellátottak intézményi nyilvántartása vezetéséhez szükséges adatait az átvevő fenntartónak;

b) a befogadó intézmény az átadás-átvétel napjától számított, legfeljebb 15 napon belül a 94/C. § szerinti megállapodást köt a beteggel; és

c) a beteg, a nyilatkozattételre jogosult személy vagy a beteg törvényes képviselője a nyilatkozat megtételét követő 15 napon belül átadja a beteg jövedelem- és vagyonyilatkozatát a befogadó intézménynek, amely alapján a befogadó intézmény vezetője további 15 napon belül meghatározza a fizetendő személyi térítési díjat.

(7) A beteg gondozási szükségletének vizsgálatát nem kell elvégezni.

(8) A beteg - a jövedelem- és vagyonyilatkozat kivételével - mentesül a szociális intézményi jogviszony létesítéséhez előírt dokumentumok benyújtásának kötelezettsége alól.

(9) A szakápolási központ soron kívül fogadja az átadás-átvétellel érintett fekvőbeteg-ellátást biztosító egészségügyi intézményből, továbbá a szakápolási központ székhelye szerinti vármegye egészségügyi szolgáltatójának fekvőbeteg-ellátást nyújtó osztályáról a szakorvosi javaslatra érkező beteget.” (hatályos: 2023.01.01-től)

2. Felelősségi sorrend

A módosítás a korábbiaknál részletesebben szabályozza az Szt. 2. §-ában szereplő, alapelvi szintű, de nem normatív tartalmú rendelkezést, mely hangsúlyozza az egyén, a család és a helyi, civil és egyházi közösségek felelősségét a gondoskodás területén. Az Szt. módosításával a szabályozás az egyén elsődleges felelősségén túl megjeleníti a hozzátartozóknak, a települési önkormányzatoknak, végül az államnak a szociális biztonság megteremtésében való közreműködését. A felsorolás egyben sorrendet is jelez, utalva ezzel arra, hogy az államnak a rászoruló személyekről való gondoskodása szubszidiárius jellegű.

Fontos hangsúlyozni, hogy a módosítás nem érintette a szociális szolgáltatások tartalmát és igénybevételének feltételeit, azok változatlanul állnak fenn. Változatlan maradt az Szt. 56. § (1) bekezdés szerinti azon szabálya is, mely szerint *„a szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják.”*

Az állam szerepe nem változott, a szociális ellátás biztosítása, ahogyan eddig is, úgy továbbra is az állam és az önkormányzatok feladata. A Kormány számít a gondoskodáspolitikai területén azokra az egyházi, civil szereplőkre, akik ezen a területen támogatásukat akarják és tudják a rászorultak felé közvetíteni. Ez nem az állami kötelezettség átruházását, hanem a szolgáltatásnyújtást végző intézmények fenntartásának átengedését jelenti. A Kormány elkötelezett abban is, hogy a területen fenntartótól függetlenül továbbra is támogatást nyújt a szociális ellátáshoz.

„2. § (1) Mindenki felelős önmagáért.

(2) Ha az egyén önmagáról gondoskodni nem képes, őt - a képességeik és lehetőségeik szerint, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rokonsági sorrendben - a hozzátartozók segítik.

(3) Ha az egyén önmagáról gondoskodni nem képes és a hozzátartozók (2) bekezdés szerinti gondoskodásra vonatkozó köteleességüket nem teljesítik, az egyén lakóhelye szerinti települési önkormányzat jogszabályban meghatározott feltételek szerinti gondoskodási kötelezettsége áll fenn.

(4) Ha az egyén önmagáról gondoskodni nem képes, és a hozzátartozók a (2) bekezdés szerinti, a települési önkormányzat pedig a (3) bekezdés szerinti gondoskodásra vonatkozó köteleességet nem teljesítik, az államnak jogszabályban meghatározott feltételek szerinti kötelezettsége áll fenn.

(5) Az állam és a települési önkormányzat a szociális gondoskodás feltételeinek biztosításával összefüggő feladatainak ellátása során együttműködik az egyházi és civil szervezetekkel.

(6) A szociális intézmények és intézkedések rendszerének kialakítása és működési kereteinek biztosítása az állam és a települési önkormányzat feladata e törvényben meghatározott módon.” (hatályos: 2023.01.01-től)

3. Az öregségi nyugdíjminimumot, mint viszonyszámot kivezető, egyben a „szociális vetítési alap” jogintézményét létrehívó szabályozás

Az öregségi nyugdíjminimum fogalmát felváltotta a szociális vetítési alap fogalma. Az öregségi nyugdíjminimum elsősorban a nyugdíj szakágazat mutatószáma, amelyet a társadalombiztosítási nyugellátásokhoz kapcsolódóan használnak. Indokolt volt egy olyan viszonyítási alap létrehozása a szociális területen, amely figyelembe veszi majd a szakterület sajátosságait. Ezzel célzottabb lesz a támogatások és juttatások megállapítása.

A szociális vetítési alap bevezetésével összefüggésben szükségessé vált a jogrendszer általános felülvizsgálata, és az érintett kormányrendeletek, illetve miniszteri rendeletek technikai módosítása is megtörtént.

II. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosítása

Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégia végrehajtását szolgáló, 2022-2023 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről szóló 1228/2022. (IV. 14.) Korm. határozat 1. melléklet II.3.2. pontjában szerepel az emberkereskedelem áldozatává vált, családjukban nevelkedő gyermekek terápiás intézményi ellátásának modellezése 2023-ban.

Az emberkereskedelem területén az áldozatok menekítésével, gondozásával foglalkozó szervezetek jelzése alapján megállapítható, hogy vannak olyan gyermekek, akik családjukban élve válnak áldozattá, és nem minden esetben indokolt a gyermekek nevelésbe vétele, ezáltal a szülői felügyeleti jogok korlátozása. A családjukban élő gyermekek részére szükségessé vált kialakítani egy új típusú védett elhelyezést, ahol speciális terápiás ellátás biztosításával, a családok aktív segítése, támogatása valósulhat meg, hogy ne kerüljön sor a gyermek családjából való kiemelésére, nevelésbe vételére. Ezzel csökkenthető a gyermek újbóli áldozattá válása, a családi funkciók erősítésével a család megtartó és összetartó ereje megfelelően működhet. A Gyvt. módosítása a modellprogram jogszabályi alapjait teremtette meg, lehetőséget adva, hogy a gyámhatóság a szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére legalább 6 hónapra elhelyezze az áldozattá vált gyermeket az ideiglenes befogadásra a miniszter által kijelölt speciális terápiás ellátást biztosító gyermekek átmeneti otthonában.

„50/A. § A gyámhatóság a családjában nevelkedő, emberkereskedelem áldozatává vált gyermeket, ideértve azt a gyermeket is, aki esetében fennáll a veszélye annak, hogy emberkereskedelem áldozata, a védelemben vételével egyidejűleg, a szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére legfeljebb hat hónapra elhelyezi az emberkereskedelem áldozatává vált gyermekek ideiglenes befogadására kijelölt, speciális terápiás ellátást biztosító gyermekek átmeneti otthonában. Az elhelyezés az intézményvezető javaslatára és a szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére további hat hónappal meghosszabbítható.”
(hatályos: 2023.01.01-től)

III. Magyarország 2023. évi központi költségvetéséről szóló 2022. évi XXV. törvény

2023. január 1-jétől a támogatott lakhatásban, valamint a bentlakásos ellátásban egységesen kiemelt támogatási kategóriába került az autista személyek ellátása, így az egy ellátottra biztosított támogatás összege minden érintett szolgáltatás típusban meghaladja a 2.300.000 Ft-ot, így a növekedés mértéke szolgáltatástól függően 33%-77% között alakul. Továbbá kiemelt

támogatás került biztosításra a kis létszámú fogyatékos bentlakásos intézmények részére is, ahol az autista ellátással megegyező szintű támogatás került biztosításra.

9. melléklet II. Támogatások megállapításának, felhasználásának és elszámolásának szabályai
Fogyatékos személyek otthonában az autista diagnózisú ellátottak után és 31 fő engedélyezett férőhelyszám alatt – a támogatás 131%-a jár

Fogyatékos személyek rehabilitációs intézményében az autista diagnózisú ellátottak után – a támogatás 139%-a jár

Fogyatékos személyek gondozóházában az autista diagnózisú ellátottak után – a támogatás 177%-a jár

Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona – 1,70-es szorzóval kell számolni

Fogyatékos személyek részére nyújtott támogatott lakhatásban autista diagnózisú ellátottak után – 1,70-es szorzóval kell számolni

IV. Kormányrendeletek

1. A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet

A 2023. január 1-jével hatályba lépett intézkedés – a Korm. rendelet 7. számú mellékletének módosításával – biztosítja az egészségügyi ágazatban alkalmazott bérekhez igazodóan a szociális intézményekben egészségügyi munkakörben foglalkoztatottak bérének rendezését.

A 2022. január 1-jei egészségügyi szakdolgozói béremelés nem került lekötésre az egészségügyi kiegészítő pótlék összegeiben, ezért az egészségügyi kiegészítő pótlék 2023. január 1-jétől 2022. január 1-jére visszamenőlegesen megemelésre került a gondoskodáspolitikai területén foglalkoztatott, egészségügyi kiegészítő pótlékre jogosult ápolók, szakápolók tekintetében. Az előző évre visszamenőleges emelés a március havi utalással lesz rendezve az érintett dolgozók számára. A béremeléshez szükséges forrást a központi költségvetés teljes egészében biztosítja az érintett fenntartók részére.

„26. § A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet, továbbá az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 489/2013. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról szóló 598/2022. (XII. 28.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: R.) megállapított 7. számú melléklet I. részét a 2022. január 1-jétől az R. hatálybalépéséig terjedő időszakra is alkalmazni kell azokra, akiknek jogviszonya az R. hatálybalépésekor is fennáll. A 2022. január-december hónapokra járó kiegészítő pótlék ki nem fizetett részét a 2023. március hónapra járó illetménnyel együtt kell kifizetni. Ha a közalkalmazotti jogviszony 2022. január 1-jét követően, de az R. hatálybalépését megelőzően létesült, a kifizetés időarányosan történik.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

2. A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet módosítása

2.1. Lakosságszám meghatározása

A falu- és tanyagondnoki szolgáltatás létesítésének feltételeként az Szt. meghatározott lakosságszámot ír elő, melynek vizsgálata a kormányhivatal, mint működést engedélyező szerv feladata. Szabályozás hiányában, a lakosságszámot a KSH vagy a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által vezetett minisztérium nyilvántartása alapján állapította meg a kormányhivatal. Gondot okozott, hogy mely nyilvántartás adatait kell figyelembe venni abban az esetben, ha az egyik nyilvántartás lakosságszám adatai szerint nem lenne létrehozható a szolgáltatás, a másik szerint viszont igen. Az egységesítés és kiszámíthatóság megteremtése érdekében vált szükségessé a szabályozás.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény átmeneti rendelkezései, valamint a költségvetési törvény egyes rendelkezései alapján a lakosságszámot a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által vezetett minisztérium adott év január 1-jei állapotnak megfelelő adatai alapján kell figyelembe venni. A módosítás ezekhez igazodva határozza meg, hogy az előírt lakosságszámot a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által vezetett minisztérium adatai alapján kell figyelembe venni.

**„21. § Falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás esetén a lakosságszámot a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által vezetett minisztérium tárgyév január 1-jei állapotnak megfelelő adatai alapján kell figyelembe venni.
(hatályos: 2023.01.01-től)**

2.2. A szociális és gyermekvédelmi igazgatási bírság megfizetése

A vármegyei kormányhivatalok által kiszabott szociális és gyermekvédelmi igazgatási bírságból befolyt összeg átutalási kötelezettsége megszűnt, a bírságot a kormányhivatal központosított beszedési számlájára közvetlenül kell befizetni, ennek megfelelően pontosításra került a jogszabályszöveg.

**„43. § (1) Az Szt. 92/L. § (1) bekezdése és a Gyvt. 100/A. § (1) bekezdése alapján kiszabott bírságot a kiszabó határozat véglegessé válását követő harminc napon belül kell megfizetni a bírságot kiszabó működést engedélyező szerv központosított beszedési számlájára.
(2) A működést engedélyező szerv a bírságot kiszabó, véglegessé vált határozat másolatát megküldi a szociálpolitikáért felelős miniszternek.”
(hatályos: 2023.01.01-től)**

3. Az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 489/2013. (XII. 18.) Korm. rendelet

Az elszabaduló energiaárakra tekintettel, a közszolgáltatások zavartalan biztosításának szükségességét szem előtt tartva az oktatási, szociális és egészségügyi intézmények egyházi fenntartói számára is szükségessé vált egyszeri többlettámogatást biztosítani azzal, hogy esetükben is általános elvárás a nagyon takarékos működés a költségek visszaszorítása érdekében.

A bevett egyházak – és azok belső egyházi jogi személyei – által fenntartott egyes szociális és gyermekvédelmi intézményeket, szolgáltatásokat érintő, az energiaárak növekedéséből adódó 2022. évi többletkiadások ellentételezéséhez nyújtott egyszeri kiegészítő támogatás összegéről, biztosításának részletszabályairól a kormányrendelet rendelkezik.

„9/E. A 2022. évi rezsikompenzáció

29/D. § (1) A 2022. évben - a villamos energia és a földgáz nagykereskedelmi árának jelentős mértékű emelkedése miatt, a költségnövekedés ellentételezése céljából - kiegészítő támogatásra (a továbbiakban: 2022. évi rezsikompenzáció) jogosult az az egyházi fenntartó, amelynek a 2022. évre a (2) bekezdés *a)-d)* pontja szerinti szolgáltatások után, a Kvtv4. alapján működési támogatást állapítottak meg.

(2) A 2022. évi rezsikompenzáció alapja az az ellátotti létszám vagy férőhelyszám, amely alapján az egyházi fenntartó az *a)-d)* pont szerinti szolgáltatások után 2022. év december hónapjára működési támogatásra jogosult. A 2022. évi rezsikompenzáció fajlagos összege

a) a Kvtv4. 9. melléklet II. rész 2.5. pontjában foglalt táblázat 26-29., 45. és 52. sora szerinti szolgáltatások után 194 080 forint/ellátotti létszám,

b) a Kvtv4. 2. melléklet I. részében foglalt táblázat 118-121. és 126. sora szerinti szolgáltatások után 310 530 forint/férőhely,

c) a Kvtv4. 9. melléklet II. rész 2.5. pontjában foglalt táblázat 51., 53-55. sora szerinti szolgáltatások után 310 530 forint/ellátotti létszám,

d) a Kvtv4. 9. melléklet II. rész 2.5. pontjában foglalt táblázat 1-25., 30-44. és 46-50. sora szerinti szolgáltatások után 388 160 forint/ellátotti létszám.

(3) Az igazgatóság a 2022. évi rezsikompenzációt 2022. december hónapban egy összegben hivatalból, erre irányuló külön határozat meghozatala nélkül folyósítja, kivéve, ha a 2022. évi rezsikompenzációról a fenntartó az igazgatósághoz intézett írásbeli nyilatkozatával lemondott.

(4) A fenntartó a 2022. évi rezsikompenzációt a Kvtv4. 43. § (3) bekezdésében meghatározottaktól eltérő arányban is átadhatja az általa fenntartott, a (2) bekezdés *a)-d)* pontja szerinti szolgáltatást nyújtó szolgáltatóknak.

(5) A 2022. évi rezsikompenzáció után a Kvtv4. 43. § (2) bekezdése szerinti kiegészítő támogatás nem vehető igénybe.

(6) A fenntartónak a 2022. évi rezsikompenzáció felhasználásáról nem kell elszámolást benyújtania, de azt a támogatási célra köteles felhasználni.

(7) A 2022. évi rezsikompenzációra az (1)-(6) bekezdésben nem szabályozott kérdésekben a jogosultság alapjául szolgáló támogatásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.”
(hatályos: 2022.12.24-től)

V. Miniszteri rendeletek

1. A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről szóló 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet

1.1. Egyházak szerepvállalásának megerősítése

A Kormány hosszú távú stratégiai célja, hogy a szociális és gyermekvédelmi intézményhálózat nyújtotta ellátásban az egyházak szerepvállalását megerősítse, elismeréssel adózva az egyházi szociális feladatok magas szintű ellátása előtt, továbbá erősítve ezzel az egyházak kiemelt társadalmi jelentőségét.

A korábbi szabályozás értelmében, ha egy tartós bentlakásos intézményt annak nem állami fenntartója egyházi fenntartó fenntartásába szerette volna adni, az ingatlanok az egyházi fenntartó, vagy állami szerv, önkormányzat kizárólagos, hasznélvezettel nem terhelt tulajdonában, vagyonkezelésében kellett lennie vagy kerülnie. E szabályozás gátját jelentette az egyházi átvételeknek, ezért hatályon kívül helyezése indokoltá vált, könnyítve az egyházi átvételek folyamatát.

*„2/C. § (2) Ha a tartós bentlakásos intézményt a nem állami fenntartó egyházi fenntartó fenntartásába adja, a tartós bentlakásos intézmény elhelyezésére szolgáló ingatlanok - ide nem értve a lakhatási szolgáltatást biztosító ingatlanokat és a külső férőhelyeket -
a) az egyházi fenntartó kizárólagos, hasznélvezettel nem terhelt tulajdonában kell lennie, vagy
b) olyan helyi önkormányzat, társulás vagy állami szerv kizárólagos tulajdonában vagy vagyonkezelésében kell lennie, amellyel az egyházi fenntartó a szociális intézmény által nyújtott tartós bentlakásos intézményi ellátásokra legalább a férőhelyek fele tekintetében ellátási szerződést kötött.*

(hatályon kívül helyezve: 2023.01.01-től)

1.2. Támogatott lakhatás létrehozásának könnyítése

A korábbi szabályozás szerint támogatott lakhatás esetén a szolgáltatás székhelyének abban a vármegyében, illetve a fővárosban kellett lennie, ahol a támogatott lakhatást nyújtják. Abban az esetben nem kellett önálló székhellyel rendelkeznie az adott vármegyében, ha a székhely szerinti vármegyével, fővárossal szomszédos vármegyében is nyújtották a szolgáltatást. E szabályok a támogatott lakhatások elmúlt évekbeli kialakításának gyakorlata tükrében a rugalmas szolgáltatásszervezés gátját képezték, ezért indokoltá vált azok hatályon kívül helyezése.

„2/E. § (1) A támogatott lakhatás esetén - a (2) bekezdés szerinti kivétellel - a székhelynek abban a megyében, illetve a fővárosban kell lennie, ahol a támogatott lakhatást nyújtják.

(2) Ha a támogatott lakhatást a székhely szerinti megyével, fővárossal szomszédos megyében is nyújtják, ott nem kell önálló székhellyel rendelkezni.”

(hatályon kívül helyezve: 2023.01.01-től)

2. A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet (a továbbiakban: SzCsM rendelet)

2.1. Nappali ellátás vezető osztott munkakörben

Az SzCsM rendelet 2. számú melléklete szerint valamennyi nappali ellátás esetén – függetlenül az ellátottak számától – intézményvezető alkalmazása kötelező, azonban részmunkaidő, osztott munkakör nem volt lehetséges, ellentétben az alacsony létszámú bentlakásos intézményekre vonatkozó előírásokkal. A módosítás értelmében a jogszabály a nappali ellátás, mint intézményi ellátásnak minősülő szociális alapszolgáltatás esetében is férőhelyszámhoz kötődően – 50 férőhely alatt – lehetővé tette az intézményvezetői munkakör osztott munkakörben vagy részmunkaidőben történő ellátását, rugalmasabbá téve a munkaszervezést.

„6. § (4a) A 2. számú melléklet alkalmazása körében
(...)

e) ha a **nappali ellátást nyújtó**, vagy a bentlakásos intézmények férőhelyszáma nem haladja meg az 50 férőhelyet, az intézményvezetői munkakör osztott munkakörben vagy részmunkaidőben is ellátható;

(...)

(hatályos: 2023.01.01-től)

2.2. Közösségi pszichiátriai ellátás

A korábbi szabályozás értelmében a közösségi pszichiátriai ellátás esetében az intézményvezető és a szakmai egység vezetését ellátó terápiás munkatárs láthatott el koordinációs feladatokat. A gyakorlatban azonban indokolttá vált, hogy a szociális munkatárs is elláthassa ezeket a feladatokat, így az SzCsM rendelet 39/G. § (3) bekezdés kiegészült ezzel a munkakörrel.

„39/G. § (3) Az intézményvezető, a szakmai egység vezetését ellátó terápiás munkatárs vagy **a szociális munkatárs**”

(hatályos: 2023.01.01-től)

2.3. Falu-, tanyagondnoki alapképzésre bejelentkezés

A falu-, illetve tanyagondnoki munkakörben csak olyan személy foglalkoztatható, akit a munkáltató bejelentett a munkakör betöltéséhez szükséges falu- és tanyagondnoki alapképzésre, és azt a munkakör betöltője a foglalkoztatás kezdő időpontjától számított egy éven belül elvégzi. A bejelentés adminisztrációjára azonban célszerű egy meghatározott időtartamot biztosítani a munkáltató számára, a módosítás szerint erre a foglalkoztatás kezdő időpontját követően 15 nap áll rendelkezésére.

„39. § (5) Falu-, illetve tanyagondnoki munkakörben csak olyan személy foglalkoztatható, akit a foglalkoztatás kezdő időpontját követő 15 napon belül a munkáltató bejelentett a munkakör betöltéséhez szükséges falu- és tanyagondnoki alapképzésre, és azt a munkakör betöltője a foglalkoztatás kezdő időpontjától számított egy éven belül elvégzi.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

2.4. Utcai szociális munkával kapcsolatos képzés

Az elmúlt években mind a szolgáltatás, mind az azt előíró szabályozás, valamint a közterületen életvitelszerűen tartózkodó hajléktalan személyekre közvetve és közvetlenül is ható jogszabályok és az ellátotti kör is oly mértékű változáson ment keresztül – ideértve egyes szolgálatok munkavállalóinak fluktuációját és a munkakör betöltésére vonatkozó képesítési előírások jelentős enyhülését –, hogy a szakterületen tevékenységet folytatók számára szükségsszerűvé vált kötelező képzés keretében biztosítani azt a speciális szaktudást, amelyet az utcai szociális munka megkövetel.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény változása olyan szükségsszerű módszertani változásokat generált e szakterületet ellátó munkatársak számára, amelynek eredményeképpen az ellátottak minél hatékonyabb ellátórendszerbe való integrálása elengedhetetlen követelménnyé vált. Az ellátás során az azonnali beavatkozások mellett a közterületi létet felszámoló, a társadalmi reintegrációt erősítő

tevékenység kiemelt szerepet kap. Mindezekon felül a „vörös kód” riasztás is további kötelezettségeket ró az utcai szociális munkásokra.

Fentiekén túl új potenciális érintettek is megjelentek a közterületen tartózkodók között, akik többségében többes problémákkal küzdenek. Az elmúlt mintegy 10 év tapasztalatai alapján az alkoholproblémával rendelkezők mellett egyre nagyobb számban jelennek meg szerfogyasztók is, elsősorban az olcsón és gyorsan hozzáférhető dizájner drogok fogyasztói. A szerfogyasztásból fakadó tömeges problémák kezelése ezért új feladatként jelent meg.

Megfigyelhető továbbá a hajléktalan populáció előregedése, amely nagyobb tájékozottságot követel bizonyos egészségügyi problémák felismerése és az arra vonatkozó reakciók megtétele terén.

Az új tudással az utcai szociális munkát a gyakorlatban végzők hatékonyabban járulhatnak hozzá az ellátottak reszocializációjához, munkaerő piaci reintegrációjához, a közvetlen életveszély elhárításához, intézményen kívüli, vagy intézményes lakhatás biztosításához és szükség esetén az élethosszig tartó gondozás eléréséhez.

A módosítás hatálybalépésekor már foglalkoztatott személyek esetében a képzési kötelezettséget 2024. december 31-ig kell teljesíteni.

„104/A. § (3) Utcai szociális munka esetében előírt munkakörökben csak olyan személy foglalkoztatható, akit a foglalkoztatás kezdő időpontját követő 15 napon belül a munkáltató bejelentett az utcai szociális munka képzésre, és a foglalkoztatott azt a foglalkoztatás kezdő időpontjától számított egy éven belül elvégzi.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

„127. § Az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú, valamint kapcsolódó miniszteri rendeletek módosításáról szóló 80/2022. (XII. 30.) BM rendelet (a továbbiakban: Módr2022.) hatálybalépésének napján utcai szociális munka keretében foglalkoztatott személyek kötelesek a 104/A. § (3) bekezdésében előírt utcai szociális munka képzést 2024. december 31-ig elvégezni.” (hatályos: 2023.01.01-től)

2.5. Szakértői díjra vonatkozó szabály pontosítása

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet szerint a bejegyzési eljárásokban és az ellenőrzési eljárások során a szociális feladatkörében eljáró kormányhivatal rendelkezik szakértő kirendeléséről. Az SzCsM rendelet rendelkezik a szakértői díj fenntartó általi megfizetéséről, azonban szükségessé vált annak egyértelműsítése, hogy a díjazás csak a bejegyzési eljárásra vonatkozik, az ellenőrzési eljárásra nem.

„14. § A fenntartó a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet (a továbbiakban: Intézet) részére a szolgáltatói nyilvántartásba való bejegyzési eljárásokban szociális szolgáltatók, intézmények szakmai programjának jogszabály alapján, szakértőként végzett véleményezéséért szakértői díjat fizet...”

(hatályos: 2023.01.01-től)

2.6. Felmentés egyes tárgyi feltételek alól fejlesztésre irányuló beruházás esetén

A fenntartó bentlakásos intézményi szolgáltatásának fejlesztése során olyan rendkívüli, de vis maiornak nem tekinthető helyzetbe kerülhet, mely során ideiglenesen egy másik épületbe kell költöztetnie az ellátottakat, pl. bérleti szerződés lejárta esetén. Az átmeneti időszakban az ellátottak elhelyezését nem feltétlenül tudja saját tulajdonú és a tárgyi feltételeknek mindenben megfelelő ingatlanban megoldani. A szolgáltatások fejlesztésének könnyítése és annak ösztönzése érdekében egyes tárgyi feltételek és a kizárólagos tulajdonjog meglétének követelménye alól ad felmentést a módosított szabályozás, egy éves időkorlát meghatározásával.

„42/A. § Ha a fenntartó vis maior helyzetben vagy az ellátás építési beruházással történő fejlesztése érdekében, az ellátás céljára korábban általa nem használt épületet, épületrészt von be, ezen épületre, épületrészre nem kell alkalmazni a 41. § (2) bekezdés *d)*, *f)* és *g)* pontjában, a 41. § (4) bekezdés *a)* pontjában és a 42. § (2) bekezdésében foglaltakat, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről szóló 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet 2/C. § (1) bekezdés *a)* pontját. A felmentés vis maior esetén legfeljebb 6 hónapra, fejlesztéshez kapcsolódó építési beruházás esetén 1 évre adható meg.”
(hatályos: 2023.01.01-től)

2.7. Ágazati képzések beillesztése I. (segítők)

Az SzCsM rendelet a szociális szolgáltatások működtetéséhez szükséges személyi feltételek körében alapszolgáltatás esetén 50%-os, szakosított ellátás esetén 80%-os szakképzettségi arányt határoz meg, vagyis a fennmaradó százalékban foglalkoztatható szakképzetlen személy is.

A szociális ágazati képzésekről és vizsgakövetelményekről szóló 14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet olyan innovatív vagy hiánypótló szociális ágazati képzéseket vezetett be, amelyek a felnőttoktatásban részt venni nem tudó, szakirányú szakképzettséggel nem rendelkező, de saját magukat képezni szándékozó munkavállalóknak nyújtanak alternatívát. E képzések - idős személyek segítőtje, fogyatékos személyek segítőtje, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek, hajléktalan személyek segítőtje, a továbbiakban: segítő képzések - szakképzettséget nem adnak, de megfelelő szakmai tudást kínálnak a munkavállalóknak.

A segítő képzések kialakításának és rendszerbe illesztésének célja az SzCsM rendelet 3. számú mellékletében meghatározott szakképzettséggel nem rendelkező, de szakmai munkakörben foglalkoztatott munkavállalók kompetenciájának bővítése, a munkakörbe tartozó feladatok, tevékenységek hatékony elvégzését segítő szemléletmód és tudás kialakítása. A képzéseknek köszönhetően a fenti körbe tartozó munkatársak a szakképzett munkaerő munkáját kompetens módon segíteni tudják majd, és az igénybevevő biztonságos ellátásában részt tudnak venni.

A képzési kötelezettség mindazon munkavállalóra kiterjed, akik szakirányú szakképesítéssel nem rendelkeznek, és az SzCsM rendeletben meghatározott szolgáltatásokban segítő, ápoló vagy gondozó munkakörben kerülnek foglalkoztatásra. A képzési kötelezettséget a foglalkoztatás megkezdését követő egy éven belül kell teljesíteni. A képzés a miniszter által jóváhagyott képzési program alapján történik. Mentésül a képzési kötelezettség alól az a munkakört betölteni kívánó személy, aki a képesítés megszerzése érdekében már szakirányú oktatásban vesz részt, és felmentésben részesült.

A korábbi szabályozás értelmében a házi segítségnyújtást biztosító szolgáltató 100 órás belső képzést kellett szerveznie azon segítő munkakörben foglalkoztatni kívánt személyek részére, akik a gondozó munkakörre a 3. számú mellékletben előírt szakképesítéssel nem rendelkeztek. Az új ágazati képzések kiváltják a belső képzést, ezért az törlésre került.

Azon munkavállalóknak, akik a hatálybalépéskor foglalkoztatottak és szakirányú szakképesítéssel nem rendelkeznek, de a felsorolt munkakörökben vannak foglalkoztatva, a képzési kötelezettségnek két éven belül kell eleget tenniük. Mentésül a képzési kötelezettség alól, aki a képesítés megszerzése érdekében már szakirányú oktatásban vesz részt, és felmentésben részesül, vagy az a házi segítségnyújtásban foglalkoztatott segítő, aki a 100 órás belső képzést elvégezte. Ez utóbbi személy, ha más szolgáltatásban helyezkedik el, köteles a képzés elvégzésére.

„6. § (15) Házi segítségnyújtásban, jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban, nappali ellátásban - ide nem értve a pszichiátriai betegek nappali ellátását -, valamint bentlakást nyújtó ellátásban a szakirányú szakképesítéssel nem rendelkező segítő, gondozó, ápoló munkakörökben foglalkoztatottak a szociális ágazati képzésekről és vizsgakövetelményekről szóló 14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet 1. § (1) bekezdés c)-e) pontjában meghatározott, munkakörüknek megfelelő képzés teljesítésére kötelesek a foglalkoztatásuk megkezdését követő egy éven belül.

(16) Mentésül a képzési kötelezettség alól az a munkakört betölteni kívánó személy, aki az (5) bekezdés a) pontja alapján a munkakör betöltéséhez szükséges képesítési előírások alól felmentést kapott.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

„128. § A Módr2022. hatálybalépésének napján a 6. § (15) bekezdése szerint foglalkoztatott személy a képzési kötelezettségének 2024. december 31-ig tesz eleget, kivéve, ha

a) a 6. § (5) bekezdés a) pontja alapján a munkakör betöltéséhez szükséges képesítési előírások alól felmentést kapott, vagy

b) a házi segítségnyújtásban foglalkoztatott segítő a Módr2022. hatálybalépését megelőző napon hatályos 27. § (4) bekezdése szerinti 100 órás belső képzést elvégezte.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

2.8. Ágazati képzések beillesztése II. (gondozó képzések)

A személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások széles körben biztosítják a rászorulóknak önálló életvitelének a támogatását, azonban egyes ellátotti csoportok esetében az SzCsM rendelet 3. számú mellékletében meghatározott szakirányú szakképesítésen túl speciális tudás is szükséges az igénybevevő egyéni szükségletének adekvát kielégítéséhez. A speciális képzések elvégzésének előírását indokolta, hogy az SzCsM rendeletben a munkakör betöltéséhez szükséges szakirányú szakképesítésként elfogadott szakképesítések széles körben kerültek meghatározásra, így például az egészségügyi vagy az oktatási ágazathoz tartozó szakképesítések is elfogadásra kerültek. Tekintettel arra, hogy a demográfiai tendenciák alapján egyre nagyobb számban kerültek be az ellátórendszerbe demenciával vagy autizmussal élő személyek, szükség van egyre több ilyen jellegű, speciális ismerettel rendelkező szakemberre.

A módosítással bekerült a jogszabályba, hogy az intézményvezető a pszichiátriai beteg, szenvedélybeteg, demens személyeken túl az autista személyeket gondozó bentlakást nyújtó intézmények esetén is köteles a gondozó, ápoló és terápiás munkakörök vonatkozásában munkakörönként legalább 1-1 fő, az adott szakmai egység célcsoportjának megfelelő szakirányú képesítéssel rendelkező foglalkoztatott jelenlétét minden műszakban biztosítani. A

fenntartók az SzCsM rendelet 120. § (4) bekezdése értelmében ennek az előírásnak 2024. január 1-jéig kötelesek megfelelni.

„6. § (5a) A 3. számú melléklet alkalmazásában
d) az intézményvezető a pszichiátriai beteg, szenvedélybeteg, demens vagy autista személyeket gondozó bentlakást nyújtó intézmények esetén a gondozó, ápoló és terápiás munkakörök vonatkozásában munkakörönként legalább 1-1 fő, az adott szakmai egység célcsoportjának megfelelő, e melléklet szerinti kiegészítő szakirányú képesítéssel rendelkező foglalkoztatott jelenlétét köteles minden műszakban biztosítani.”
(hatályos: 2023.01.01-től)

Ezen túlmenően a *demenciával élők gondozója és az autista személyek gondozója* végzettségekkel kiegészült az SzCsM rendelet 3. számú melléklete az ápoló, gondozó és terápiás munkatárs munkakörben.

2.9. Végzettségek további kiegészítése

Az SzCsM rendelet 3. számú mellékletében a terápiás munkatárs munkakör esetében az elfogadható végzettségek köre kiegészült a *pedagógiai munkatárs (gyógypedagógiai asszisztens)* végzettséggel.

3. A személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet

3.1. A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet (a továbbiakban: NSZI) a képzések területén központosított feladatokat lát el. A 610/2020. (XII.18.) Korm. rendelet 5. § (1) bekezdése szerint az NSZI a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatókkal, intézményekkel és hálózatokkal kapcsolatos feladatai körében ellátja az egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzésével és vizsgakövetelményeivel kapcsolatos képzésszervezési és nyilvántartási feladatokat, valamint ellátja a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzésével és a vezetőképzéssel kapcsolatos feladatokat.

A fenti rendelkezésre, valamint az NSZI funkciójára tekintettel a módosítás összhangot teremtett a két jogszabály között, a Nemzeti Fogyműködésügyi- és Szociálpolitikai Központ Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet szerinti feladatait az NSZI vette át.

„4. § (1) Minősített választható továbbképzési programot bármely természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet szervezhet. Minősített kötelező továbbképzési programot a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet (a továbbiakban: NSZI) és az egyházi módszertani kijelöléssel rendelkező egyház szervezhet. Minősített munkakörhöz kötött továbbképzési programot az NSZI, az egyházi módszertani kijelöléssel rendelkező egyház, továbbá - az 1/A. számú melléklet I. pont 16-18. alpontja szerinti munkakörök tekintetében - a Családbarát Magyarország Központ Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság, a Magyar Bölcsődék Egyesülete, illetve a Magyar Bölcsődék Egyesülete által megbízott természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet szervezhet.
(1a) A minősített kötelező és a minősített munkakörhöz kötött továbbképzési programok kidolgozását, folyamatos tartalmi frissítését és háromévenkénti felülvizsgálatát az NSZI vagy

az egyházi módszertani intézmény - az 1/A. számú melléklet I. pont 16-18. alpontja szerinti munkakörök tekintetében a Magyar Bölcsődék Egyesületével együtt - végzi.

(1b) A minősített kötelező és a minősített munkakörhöz kötött továbbképzési programok kidolgozása, folyamatos tartalmi frissítése és háromévenkénti felülvizsgálata eredményeként létrejött továbbképzési programokat az NSZI szervezeti keretein belül működő Szociális Továbbképzési Minősítő Testület (a továbbiakban: Testület) fogadja el.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

3.2. Országos jelentkezési és képzésszervezési felület bevezetése

Az Szt. 92/D. §-a a személyes gondoskodást nyújtó szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységet végző, valamint a javítóintézetben szakmai munkakörben dolgozó és a képzés előírásoknak megfelelő szakképesítéssel rendelkező személy számára továbbképzési kötelezettséget, a személyes gondoskodást nyújtó szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységet végző, vezetői megbízással rendelkező személyek számára pedig vezetőképzésen való részvételi kötelezettséget ír elő.

Az NSZI által megvalósított, EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú, „*Szociális humán erőforrás fejlesztése*” című kiemelt projekt keretében került kialakításra az országos jelentkezési és képzésszervezési felület, amely egy, a képzésekre, továbbképzésekre való jelentkezéshez kidolgozott informatikai rendszer. A képzésekre jelentkeztetés egységesítése érdekében rendeleti szinten előírásra került, hogy a képzésre kötelezett személyek kizárólag ezen a felületen jelentkezhetnek.

„4/B. § (5) Minősített kötelező továbbképzésre, valamint minősített munkakörhöz kötött képzésekre a szociálpolitikaért felelős miniszter által kijelölt szerv által vezetett jelentkezési és képzésszervezési nyilvántartás elektronikus felületén kell jelentkezni.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

4. Egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzéséről és vizsgakövetelményeiről szóló 81/2004. (IX. 18.) ESzCsM rendelet (a továbbiakban: ESzCsM rendelet)

4.1. Az utcai szociális munka szolgáltatás esetében képzés bevezetése

A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működési feltételeiről szóló 1/2000. (I.7.) SzCsM rendelet módosítása szerint utcai szociális munka esetében előírt munkakörökben csak olyan személy foglalkoztatható, akit a foglalkoztatás kezdő időpontját követő 15 napon belül a munkáltató bejelentett az utcai szociális munka képzésre, ennek megfelelően az ESzCsM rendelet kiegészült a kötelező szakmai képzés részletszabályaival.

„1. § E rendelet alkalmazási köre

(...)

j) az utcai szociális munka

képzésre terjed ki (a továbbiakban együtt: képzés).” (hatályos: 2023.01.01-től)

„Az utcai szociális munka képzés

17/E. § (1) Az utcai szociális munka képzés célja a képzésen részt vevő személy felkészítése a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet 104. §-ában foglalt feladatok ellátására.

(2) A képzés kötelező óraszámja 80 óra, ebből

a) 40 óra elméleti oktatás,
b) 40 óra gyakorlati oktatás.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

4.2. Gyakorlati óráról való hiányzás

Az ESzCsM rendelet 9. § (3) bekezdése szerint záróvizsgára csak az volt bocsátható, aki gyakorlati oktatás esetén a képzési programban megállapított kötelező óraszámnak a 100%-át teljesítette, vagyis arról nem hiányzott. A gyakorlatban azonban a jogszabály nem kezelte pl. a betegség esetén felmerült távolléteket, annak ellenére, hogy az elméleti órákból megengedett a 20%-os hiányzás, a gyakorlati oktatásból nem. A módosítás az elméleti oktatás mellett a gyakorlati oktatásban is engedélyezi a távollétet, oly módon, hogy az elméleti és gyakorlati oktatás összóraszámához képest adja meg a kötelezően teljesítendő mértéket. Így a kötelező óraszámoknak az adósságkezelési tanácsadó képzés vonatkozásában legalább a 90%-át, egyéb képzés esetében legalább a 80%-át kell teljesíteni. A rendelkezést a hatálybalépéskor folyamatban lévő képzésen résztvevőkre is alkalmazni kell.

„9. § (3) Záróvizsgára az bocsátható, aki

a) az elméleti és gyakorlati oktatás képzési programban megállapított kötelező óraszámának

aa) az adósságkezelési tanácsadó képzés vonatkozásában összesen legalább a 90%-át,
ab) az aa) alpont alá nem tartozó képzés esetén összesen legalább a 80%-át,”

teljesítette.

(hatályos: 2023.01.01-től)

„21. § E rendeletnek az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú, valamint kapcsolódó miniszteri rendeletek módosításáról szóló 80/2022. (XII. 30.) BM rendelettel (a továbbiakban: Módr2022.) módosított 9. § (3) bekezdés a) pontját a Módr2022. hatálybalépésének napján folyamatban lévő képzésekre is alkalmazni kell.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

4.3. A képzési megállapodás minisztériumi jóváhagyásának elhagyása oktatási programban szereplő intézmények esetében

A képzések a szociális ágazat irányítását végző miniszter által jóváhagyott oktatási program alapján történnek. A képzéseket a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet maga is végezheti, vagy ezzel – egy képzési megállapodás keretében – más intézményt is megbízhat. A képzési megállapodás érvényességéhez szintén a szociális ágazat irányítását végző minisztérium jóváhagyása szükséges. Ettől eltérően a módosítás alapján, amennyiben a miniszter által már korábban jóváhagyott oktatási programban szerepel a képzési megállapodást megkötő intézmény, úgy az adminisztrációs terhek csökkentése érdekében a képzési megállapodáshoz már nem kell a minisztériumi jóváhagyás.

„2. § (4) A (3) bekezdésben és a 2/A. § (2) bekezdésében foglalt képzési megállapodás érvényességéhez - ha az Intézet által megbízott intézmény az oktatási programban nem szerepel - a szociális ágazat irányítását végző minisztérium (a továbbiakban: minisztérium) jóváhagyása szükséges.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

4.4. Az óvodai és iskolai szociális segítő képzés záróvizsgájának eltérő szabályozása

A képzés miniszter által jóváhagyott oktatási programja egyes kérdésekben a jogszabályban foglaltaktól eltérően rendelkezett a záróvizsgával kapcsolatban (kizárólag írásbeli vizsga, a vizsgabizottság elnökét nem a miniszter kéri fel), ezért szükségessé vált a jogszabályi rendelkezések és az elfogadott oktatási program összhangjának megteremtése a jogszabályi rendelkezések kiegészítésével.

„17/A. § (4) Az óvodai és iskolai szociális segítő képzésben a 10. § (1) és (2) bekezdése nem alkalmazható. A képzésen részt vevő személyek a képzés végén írásban tesznek záróvizsgát az oktatási programban meghatározottak szerint.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

5. A vezetői megbízással rendelkező szociális szolgáltatást nyújtó személyek vezetőképzéséről szóló 25/2017. (X. 18.) EMMI rendelet

5.1. A képzés teljesítésre előírt határidők módosítása

A vezetőképzés kiterjed a vezetői munka minden fontos aspektusára, szervezési és vezetési ismereteket biztosít, azok alkalmazási gyakorlatának ismertetésével, önismereti, csapatépítő, konfliktus-kezelő technikákat mutat be a hatékony kommunikáció eszköztárával, valamint megismerteti őket az ágazatra vonatkozó hatályos jogszabályi környezettel, annak jogszerű és hatékony alkalmazásával. A vezetőképzéseken megszerzett, hatékony menedzsment eredményező tudás lassabban vált idejét múlttá, mint a szakmai tudás. Az alapozó illetve megújító vezetőképzésen részt vevő vezetők képzési, valamint helyettesítési díjának biztosítása intézményi (központi költségvetési) terhet jelentett, a ciklus 4 évre történő módosítása pénzügyi szempontból is indokoltá vált.

**„6. § A vezető az alap, illetve a mester vezetőképzés keretében
a) a vezetői megbízás kezdetétől számított egy éven belül alapozó képzés teljesítésére, továbbá
b) az alapozó képzés teljesítésének időpontjától számított négy éven belül, majd ezt követően négyévenként megújító képzés teljesítésére köteles.”**

(hatályos: 2023.01.01-től)

5.2. Képzői kör bővítése, a képzésszervezéssel kapcsolatos egyes feladatok átalakítása, az ellenőrzési jogkör gyakorlójának módosítása

Korábban a Korm. rendelet három, budapesti székhelyű felsőoktatási intézményt jogosított fel a képzések szervezésére. A módosítás lehetőséget ad minden szociális képzési szakkal rendelkező felsőoktatási intézmény számára, hogy kezdeményezze a képzés szervezésének folyamatát, ezzel növelve a képzési intézmények választható palettáját, a képzések sokszínűségét a képzésre jelentkezők előtt. A képzési helyszínek bővülése segíti az ágazatban dolgozó vezetőket a képzések elvégzésében.

A vezetőképzést folytató intézmények kijelölési módja is változott: míg korábban a képző intézmények kijelölésére a jogszabály erejénél fogva került sor, a módosítás eredményeként az NSZI döntésével történik meg a kijelölés, a képzőintézmény által benyújtott kérelem alapján.

Az NSZI által rendszeresített, és a Szociális Ágazati Portálon közzétett adatlapon benyújtott kérelem alapján dönt a kijelölésről.

Az országos jelentkezési és képzésszervezői felület bevezetésével megvalósult az érintett képzésekre való jelentkezés egységesítése is: a vezetőképzésre a jövőben az NSZI által működtetett országos jelentkezési és képzésszervezői felületen kell jelentkezni.

A miniszter helyett az NSZI válik jogosulttá az oktatási programban foglaltak ellenőrzésére.

A fenti módosításokkal elérhetővé válik, hogy egy központi, szakmai szerv ellenőrizze a vezetőképzést folytatni kívánó intézmények független, szakmai szempontok szerint történő kiválasztását, valamint a képzések lebonyolításának jogszabályi megfelelőségét, ezzel biztosítva a magas fokú egységes szakmai színvonalat.

„10/A. § (1) Vezetőképzést a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet (a továbbiakban: NSZI) által kijelölt felsőoktatási intézmény (a továbbiakban: képzésszervező) végezhet.

(2) Az NSZI a kijelölés során a képzés lebonyolításával kapcsolatos személyi, tárgyi és szakmai feltételek megfelelőségét, valamint az oktatási programot vizsgálja.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

„10/B. § (1) A képzésszervező a képzés megkezdése előtt a képzés szervezésére irányuló, az NSZI által rendszeresített és a Szociális Ágazati Portálon közzétett kérelmet nyújt be. A képzésszervező képzési szintenként és szakaszonként külön kérelem benyújtására köteles.

(2) A kérelemhez mellékelni kell a képzésszervező által képzési szintenként és szakaszonként kidolgozott oktatási programot.

(3) A képzésszervező kérelmenként díjat fizet, amely a kérelem benyújtásakor érvényes kötelező legkisebb munkabér összegének 25 százaléka.

(4) Az NSZI a kérelem benyújtását követő 30 napon belül dönt a kijelölésről.

(5) A képzésszervező a vezetőképzést az NSZI kijelöléséről szóló értesítése alapján kezdheti meg.

(6) A kérelem elutasítása ellen a képzésszervező a döntés kézhezvételétől számított 15 napon belül kifogást terjeszthet elő, amelyet indokolással ellátva a miniszter részére kell benyújtani.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

„12. § (1) A vezetőképzésre a miniszter által kijelölt szerv által vezetett jelentkezési és képzésszervezési nyilvántartás elektronikus felületén kell jelentkezni. A jelentkezés elfogadásának feltétele a képzési díj megfizetése.

(2) A vezetőképzésre jelentkező a képzésszervező által rendszeresített jelentkezési lapon nyilatkozik arról, hogy a személyes adatainak a képzésszervező által történő kezeléséhez hozzájárul.

(3) A vezetőképzésre jelentkezhet az a felsőfokú végzettséggel rendelkező személy is, aki e rendelet szerint nem kötelezett vezetőképzésre. A jelentkezés az (1) bekezdésben foglalt feltételeken túl, a vezetőképzésre kötelezettek jelentkezésének elfogadását követően az adott képzésen fennmaradó szabad létszámkeret terhére kerülhet elfogadásra.

(4) A képzésszervező a jelentkezési határidőt követő 15 napon belül a jelentkezés elfogadásáról és a képzés indulásának várható időpontjáról, helyszínéről elektronikus levélben visszaigazolást küld a képzésre jelentkező részére.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

„14. § (1) Az oktatási programban foglaltak megvalósulását az NSZI jogosult ellenőrizni.

(1a) Ha az NSZI az ellenőrzés során megállapítja, hogy a képzésszervező az oktatási programban vagy a 10/B. § (1) bekezdése szerinti kérelmében foglaltaktól eltér, határidő tüzése mellett felhívja a képzésszervezőt a jogszerű tevékenység folytatására.

(1b) Ha a képzésszervező az (1a) bekezdés szerinti felhívásnak határidőben nem tesz eleget, az NSZI a folyamatban lévő képzést felfüggeszti, és a kijelölést visszavonja.”

(hatályos: 2023.01.01-től)

Budapest, 2023. január

